

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince, Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 06.08.2026



Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

Türkiye'nin Rusya Federasyonu'ndan S-400 hava savunma sistemi satın alması, Türkiye-ABD ilişkileri ile NATO içindeki savunma iş birliğinde ağır sonuçlar doğurmuş; ülkemizin F-35 programından çıkarılmasına ve CAATSA yaptırımlarıyla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur.

Son dönemde Türkiye'nin S-400 sistemlerini Birleşik Arap Emirlikleri'ne veya başka bir Körfez ülkesine satmak ya da devretmek için görüşmeler yürüttüğü; bu yolla F-35 programına dönüşün önündeki engellerin kaldırılmaya çalışıldığı yönündeki haberler uluslararası basında yer almıştır.

ABD yönetimi tarafından Türkiye'nin F-35 programına dönüşü konusunda olumlu siyasi mesajlar verilirken, ABD Kongresindeki yasal düzenlemeler ve muhalefet nedeniyle bu mesajların somut bir güvence oluşturup oluşturmadığı belirsizdir. Türkiye kamuoyunun ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin sürece ilişkin bilgileri büyük ölçüde yabancı basın ve yabancı devlet yetkililerinin açıklamalarından öğrenmesi, dış politikanın şeffaflığı bakımından kaygı vericidir.

Bu bağlamda aşağıdaki sorularımın cevaplandırılması önem arz etmektedir.

SORULAR

1. Türkiye'nin S-400 sistemlerinin geleceğine ilişkin Rusya Federasyonu, ABD veya üçüncü ülkelerle yürüttüğü resmî görüşmeler bulunmakta mıdır?
2. Bu görüşmeler hangi tarihte başlamış ve hangi diplomatik kanallar üzerinden yürütülmüştür?
3. S-400'lerin Birleşik Arap Emirlikleri'ne satılması veya devredilmesi amacıyla resmî müzakere yürütüldüğü iddiası doğru mudur?



4. Birleşik Arap Emirlikleri yönetimi Türkiye'ye S-400 sistemlerini satın almak istediğine ilişkin yazılı veya sözlü talepte bulunmuş mudur?
5. Birleşik Arap Emirlikleri dışında Katar, Suudi Arabistan, Azerbaycan veya başka ülkelerle S-400'lerin devri konusunda temas kurulmuş mudur?
6. Türkiye'nin S-400'leri üçüncü bir ülkeye satması için Rusya Federasyonu'nun yeniden ihracat izni gerekli midir?
7. Türkiye bu konuda Rusya'dan resmî izin istemiş midir?
8. Rusya Federasyonu, S-400'lerin üçüncü ülkeye devrine hangi şartlarla izin verebileceğini Türkiye'ye bildirmiş midir?
9. Rusya'nın onay karşılığında Türkiye'den Akkuyu Nükleer Güç Santrali, doğal gaz, enerji, ticaret, savunma veya dış politika alanlarında talepte bulunduğu iddiası doğru mudur?
10. S-400'lerin satışı veya devri ile Akkuyu Nükleer Güç Santrali'ne getirilen yeni teşvik ve vergi istisnaları arasında doğrudan veya dolaylı bir müzakere bağlantısı bulunmakta mıdır?
11. Rusya Federasyonu, S-400 sistemlerinin Türkiye'de tutulması, başka bir ülkeye devredilmesi veya etkisiz hâle getirilmesi konusunda hangi resmî görüşü bildirmiştir?
12. Kremlin yetkililerinin Türkiye ile S-400'lerin geleceğine ilişkin görüşmeler yapıldığını açıklamasına rağmen Türkiye tarafından neden kapsamlı bir açıklama yapılmamıştır?
13. S-400'lerin üçüncü ülkeye devri, Türkiye-Rusya ilişkileri bakımından hangi diplomatik ve hukuki sonuçları doğuracaktır?
14. Sistemlerin sözleşmeye aykırı şekilde devredilmesi hâlinde Rusya'nın tazminat, yaptırım veya sözleşmenin feshi yoluna gitme imkânı bulunmakta mıdır?
15. ABD yönetimi Türkiye'ye S-400'lerin satılması, devredilmesi, etkisiz hâle getirilmesi, imha edilmesi veya Türkiye dışında depolanması yönünde resmî bir seçenek sunmuş mudur?
16. ABD'nin S-400 sistemlerinin Türkiye dışında, ABD gözetiminde veya bir NATO ülkesinde muhafaza edilmesini teklif ettiği iddiası doğru mudur?
17. ABD yönetimi, S-400'lerin üçüncü ülkeye devri hâlinde CAATSA yaptırımlarının kaldırılacağına ilişkin yazılı güvence vermiş midir?
18. S-400'lerin devredilmesi hâlinde Türkiye'nin F-35 programına yeniden kabul edileceğine ilişkin ABD yönetiminden alınmış yazılı taahhüt var mıdır?



19. ABD Başkanı tarafından verilen olumlu mesajların, ABD Kongresindeki mevcut yasal sınırlamaları ortadan kaldırmadığı Bakanlık tarafından kabul edilmekte midir?
20. ABD Dışişleri Bakanlığının Kongreye Türkiye'nin F-35 programına dönüş şartları hakkında bir yazı gönderdiği doğru mudur?
21. Söz konusu yazının bir örneği Türkiye'ye iletilmiş midir?
22. Yazıda Türkiye'nin S-400'leri elinden çıkarması, imha etmesi veya Rusya'ya iade etmesi gerektiği belirtilmekte midir?
23. Yazıda Türkiye'nin Rusya'dan gelecekte silah sistemi satın almayacağına ilişkin taahhüt vermesi şartı yer almakta mıdır?
24. ABD yönetimi Türkiye'den Rusya kaynaklı savunma tedarikini tamamen sonlandırmasını istemiş midir?
25. Böyle bir şartın Türkiye'nin egemenlik hakları ve bağımsız savunma politikasıyla bağdaşacağı değerlendirilmekte midir?
26. ABD'de Türkiye'nin F-35 programına dönüşünü engelleyen kanun ve Kongre kararları hangileridir?
27. Bu engellerin kaldırılması için ABD Kongresinin yeni bir kanun kabul etmesinin gerektiği doğru mudur?
28. Başkanlık kararı veya yürütme yetkisi tek başına Türkiye'nin F-35 programına dönüşü için yeterli midir?
29. ABD Kongresinin ilgili komiteleri ve üyeleriyle yürütülen temaslarda Türkiye'ye hangi şartlar iletilmiştir?
30. Türkiye'nin F-35 programına dönüşüne destek veren ve karşı çıkan Kongre üyelerinin değerlendirmeleri Bakanlık tarafından raporlanmış mıdır?
31. Türkiye'nin F-35 programına dönüşü konusunda İsrail, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin ABD nezdinde girişimde bulunduğu bilinmekte midir?
32. Bu ülkelerin muhtemel itirazlarının aşılması için hangi diplomatik çalışmalar yürütülmektedir?
33. Türkiye'nin S-400 sistemlerini Birleşik Arap Emirlikleri'ne devretmesi hâlinde İsrail'in güvenlik gerekçesiyle itiraz etmesi beklenmekte midir?
34. Birleşik Arap Emirlikleri'nin S-400 satın alması hâlinde kendisinin de CAATSA yaptırımlarına maruz kalma ihtimali değerlendirilmiş midir?
35. ABD makamları, S-400'lerin Birleşik Arap Emirlikleri'ne devrine olumlu yaklaştığını Türkiye'ye bildirmiş midir?



36. S-400'lerin devri konusunda Türkiye, ABD, Rusya ve Birleşik Arap Emirlikleri arasında dörtlü veya dolaylı bir müzakere mekanizması bulunmakta mıdır?
37. Türkiye'nin F-35 programına yeniden dönmesi durumunda eski ortaklık statüsünün aynen iade edilmesi mümkün müdür?
38. Türkiye'nin programın üretim ve tedarik zincirine yeniden alınmasına ilişkin ABD tarafından verilmiş bir güvence bulunmakta mıdır?
39. Türkiye'nin programdan çıkarılmasından önce yaptığı yaklaşık 1,5 milyar dolarlık ödemenin iadesi konusunda ABD ile yürütülen görüşmeler hangi aşamada?
40. ABD, Türkiye'nin yaptığı ödemelerin hangi bölümünü kabul etmekte ve hangi bölümünü ihtilaflı görmektedir?
41. Türkiye'ye ait olduğu belirtilen F-35 uçaklarının hukuki statüsü hakkında ABD ile nota teatisi yapılmış mıdır?
42. Türkiye, F-35 uçaklarının teslim edilmemesi nedeniyle uluslararası tahkim veya başka bir hukuki yola başvurmayı değerlendirmiş midir?
43. Başvurulmadıysa bunun gerekçesi nedir?
44. Türkiye'nin F-35 programından çıkarılmasının Türk savunma şirketlerine verdiği zarar konusunda ABD'den tazminat talep edilmiş midir?
45. Türkiye-ABD görüşmelerinde S-400 ve F-35 konularının Halkbank davası, CAATSA yaptırımları, F-16 tedariki, KAAN motorları veya bölgesel politikalarla birlikte ele alındığı doğru mudur?
46. ABD Başkanı'nın Türkiye'nin ABD'ye "sadık" olduğuna veya İran çatışması sırasında ABD'ye yardım ettiğine yönelik açıklamaları hakkında diplomatik kanallardan izahat istenmiş midir?
47. Bakanlık, egemen bir devlet olan Türkiye'nin başka bir devlete "sadakat" kavramıyla tanımlanmasını uygun bulmakta mıdır?
48. Söz konusu açıklamalara neden kamuoyu önünde tepki verilmemiştir?
49. Türkiye'nin İran'la ilgili çatışmalara katılma veya katılmama konusunda ABD yönetimiyle herhangi bir taahhüt, mutabakat ya da kapalı görüşme yaptığı iddiası doğru mudur?
50. Türkiye, İran'a karşı yürütülen askerî faaliyetlerde ABD'ye veya başka ülkelere hava sahası, üs, radar, istihbarat, lojistik ya da diplomatik destek sağlamış mıdır?
51. Böyle bir destek sağlandıysa Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkisini ilgilendiren herhangi bir işlem yapılmış mıdır?



52. Türkiye'nin NATO müttefiklerine rutin ittifak desteği dışında sağladığı yardımın kapsamı nedir?
53. S-400 ve F-35 görüşmeleri sırasında Türkiye'nin İran, Suriye, Rusya-Ukrayna savaşı, Doğu Akdeniz veya Kıbrıs politikalarına ilişkin taviz vermesi talep edilmiş midir?
54. Birleşik Arap Emirlikleri'nin 15 Temmuz darbe girişimiyle ilişkilendirildiği geçmiş resmî açıklamalar dikkate alındığında, bu ülkeyle stratejik savunma sistemi pazarlığı yürütülmesinin dış politika gerekçesi nedir?
55. Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri'nin 15 Temmuz darbe girişimindeki rolüne ilişkin geçmiş iddiaları resmen geri çekmiş midir?
56. Bu konuda Birleşik Arap Emirlikleri'nden açıklama, güvence veya özür alınmış mıdır?
57. S-400 sistemlerinin geleceği ve F-35 programına dönüş süreci hakkında TBMM Dışişleri Komisyonuna bilgi verilmiş midir?
58. Bakanlık, sürecin diplomatik, hukuki ve stratejik boyutlarını içeren kapsamlı bir raporu TBMM'ye sunacak mıdır?
59. Millî güvenlik ve milyarlarca dolarlık kamu kaynağıyla ilgili bu süreç neden Türk kamuoyundan ve Türkiye Büyük Millet Meclisinden gizli yürütülmektedir?
60. Türkiye'nin S-400 ve F-35 konusunda resmî, yazılı ve kurumlar arası kabul edilmiş güncel yol haritası nedir?